

SZENT ISTVÁN EGYETEM

**KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK
VERSENYKÉPESSÉGÉNEK VIZSGÁLATA
A DÉLNYUGAT-SZLOVÁKIAI
HATÁRRÉGIÓBAN**

ANTALÍK IMRICH

**GÖDÖLLŐ
2015**

A doktori iskola

megnevezése: Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

tudományága: regionális tudományok

vezetője: Dr. habil Sikos T. Tamás
egyetemi tanár, MTA doktora
Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

Témavezető: Nagyné Dr. Molnár Melinda
egyetemi docens, PhD.
Szent István Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
A témavezető jóváhagyása

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	4
2. ANYAG ÉS MÓDSZER	7
3. EREDMÉNYEK	12
3.1. A MINTA ÖSSZETÉTELE	12
3.2. A VÁLLALKOZÓI KÖRNYEZET TÉNYEZŐINEK ÁTLAGOS FONTOSSÁGA ÉS ÁLLAPOTA	12
3.3. A VÁLLALKOZÓI KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁNAK MEGÍTÉLÉSE A SZLOVÁK-MAGYAR HATÁR TÚLOLDALÁN	15
3.4. A HATÁRTÉNYEZŐK MEGÍTÉLÉSE	15
3.5. A KUTATÁS GYAKORLATI JELENTŐSÉGE A VÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGI POZÍCIÓJÁNAK JAVÍTÁSA SZEMPONTJÁBÓL	18
3.6. HIPOTÉZISEK KIÉRTÉKELÉSE	20
3.7. ÚJ ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	22
4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	23
5. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK	24
5.1. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK	24
5.2. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ NEM KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK	30
6. KUTATÁSOK JEGYZÉKE	32

1. BEVEZETÉS

Az értekezés elérendő célja a délnyugat-szlovákiai szlovák-magyar határrégióban működő szlovákiai kis- és középvállalkozások eredményességére befolyással bíró külső környezeti tényezők beazonosítása és fontosságának, állapotának megállapítása volt. A kutatás motivációját egyrészt saját megfigyeléseim (jómagam is a határ mentén születtem és élek), egyetemi és doktori iskolában folytatott tanulmányaim, továbbá munkahelyem – a Selye János Egyetem – küldetése és a kollégáimmal közösen végzett kutatások szolgáltatták, annak célzatával, hogy megismerhessem a szlovák-magyar határ mentén fekvő területek jellemzőit annak céljával, hogy következtetéseket tudjak levonni, javaslatokat tudjak megfogalmazni a térségben élők életszínvonalának javítását elősegítő szándékkal.

Fő kutatási célokat az alábbi részcélok elérésén keresztül valósítom meg, s értekezésem szerkezetét is ennek megfelelően alakítom ki:

A. Az irodalmi áttekintéshez kapcsolódó részcélok:

A/1. a vállalkozás, kis- és középvállalkozások és a vállalkozói környezet irodalmának tanulmányozása és értékelése, a vállalkozások működését befolyásoló tényezők beazonosítása és csoportosítása,

A/2. a versenyképesség fogalmával és mérésével foglalkozó irodalom tanulmányozása és értékelése, saját versenyképesség megközelítés megalkotása,

A/3. a regionális gazdaságtan és a határ fogalmával, határkutatásokkal kapcsolatos irodalom tanulmányozása és értékelése, s a vállalkozások számára jelentkező, valószínűsíthetően határspecifikus tényezők azonosítása.

A/4. a szakirodalmi források szintetizálása révén olyan modell kialakítása, amely a határmenti térségben működő vállalkozások versenyképességét befolyásoló külső környezeti tényezőket mutatja.

B. A kutatási módszer kidolgozásához kapcsolódó részcélok:

B/1. a kutatás fő céljából származtatott kérdőív összeállítása az irodalmi áttekintés eredményei alapján,

B/2. a lehatárolás végrehajtása és a kutatás módszertanilag helyes lefolytatása,
B/3. az adatbázis értékeléséhez illeszkedő statisztikai módszerek kiválasztása.

C. A kutatás kiértékeléséhez kapcsolódó részcélok:

C/1. Az eredmények értelmezhető és szemléletes interpretálási módjának megválasztása,

C/2. Következtetések leszűrése és javaslattevés.

Kutatásom előtt feltettem magamban a kérdést, mire is lesz mindez jó? Milyen eredményekkel számolok munkámban? Kérdéseimre az alábbi választ adtam:

- a) el tudom készíteni a vizsgált térség vállalkozásai számára a versenyképességük szempontjából fontos külső környezeti tényezők rangsorát,*
- b) rangsorolni és csoportosítani tudom a tényezőket fontosságuk és állapotuk alapján,*
- c) megismerem a határ jelenlétéből fakadó külső környezeti tényezők fontosságának szerepét a vizsgált térség vállalkozásainak működésében,*
- d) sikerül csoportosítani a vállalkozásokat leíró jellemzőik alapján a határ jelenlétéből fakadó tényezők fontossága és állapota alapján,*
- e) segíteni tudom a javaslattevést a kis- és középvállalkozások szektorához sorolható vállalkozások helyzetének javítására.*

Az értekezés négy fő szakaszra különíthető el. Az első szakasz a szakirodalmi áttekintés, amely három fő pillérrre épül. Az első pillér a vállalkozás fogalmával, a vállalkozások kategorizálási lehetőségeinek szakirodalmi feldolgozásával foglalkozik. A második pillér a vállalkozói környezet és a versenyképesség fogalmának kérdéskörét dolgozza fel, míg az értekezés harmadik pillérét a határok, a határ fogalma, a határ szerepeinek feltárása szolgáltatja. A szakirodalmi feldolgozás nyomán három hipotézist fogalmaztam meg:

H1: Feltételezem, hogy a megkérdezettek körében a vállalkozás valamely leíró jellemzőjének [méretének, ágazatának, jogi formájának, tulajdonosának, piacának, fennállási időtartamának, legfontosabb céljának, határtól való

távolság] függvényében különbözőség mutatkozik a vállalkozói környezet tényezőcsoportjainak fontossága és állapota tekintetében.

H2: Feltételezem, hogy a határ jelenlétéből fakadó tényezőket a vállalkozások kiemelten figyelemmel kísérik, s a vállalkozásokat leíró jellemzők [méret, ágazat, jogi forma, tulajdonos, piac, fennállási időtartam, legfontosabb cél, határtól való távolság] függvényében eltérések mutatkoznak fontosságuk és állapotuk tekintetében.

H3: Feltételezem, hogy a határ menti elhelyezkedés és működés, az államhatár elválasztó szerepének csökkenése, valamint a „határokat átívelő régió” létrejötte erősíti a kis- és középvállalkozói szektor versenyképességét.

Az értekezés második szakaszában a kutatás során alkalmazott módszereket ismertettem. A kutatás célcsoportja a kis- és középvállalkozások szektora volt, s a vállalkozások vállalkozói környezettel kapcsolatos megítélésének felmérésére primer, kérdőíves kutatási módszert választottam, így az értekezés e szakaszában a kutatás felépítését és a begyűjtött és adatbázisban rendszerezett válaszok statisztikai módszerekkel való elemzésének módszertanát prezentáltam. Az értekezés harmadik szakaszát az ismertetett statisztikai módszerek segítségével történő elemzés eredményeinek részletes bemutatása követi. Az értekezés negyedik szakaszában a kapott eredmények alapján a következtetések levonására és a javaslatok, új és újszerű eredmények ismertetésére kerül sor.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

Az értekezés céljához igazodva az alábbi kutatási szakaszokat különítettem el:

1. a kutatás motivációinak, kutatási problémának és a kutatási célok megfogalmazása,
2. szakirodalmi feldolgozás,
3. hipotézisek megfogalmazása,
4. kutatási módszerek kiválasztása és kialakítása,
5. adatgyűjtés,
6. adatelemzés,
7. eredmények bemutatása és következtetések levonása.

A kutatás motivációit, a kutatási problémát és a kutatási célt a doktori értekezés bevezetésében ismertettem. A szakirodalmi feldolgozás eredményeit pedig a határ menti kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló külső környezeti tényezők modelljében foglaltam össze (1. ábra). A modell egy határ mentén elhelyezkedő térséget szemléltet (fekete téglalap). Egy ilyen térség alaphelyzetben két ország (A. és B. ország) határa mentén fekszik (zöld szaggatott vonal), s a határ különböző, NEMES NAGY (1998) által ismertetett funkcióival (gátló funkció, szűrő-, ütköző-, kontaktuszóna) alakítja az áramlásokat és a kapcsolatokat, melyek FLEISCHER (2001) munkájából kiindulva jelennek meg a modellben. Az áramlások és kapcsolatok a modellben szereplő térség esetében a következők:

- 1a) elkerülés: az egyik érintett országon belül megvalósuló áramlás/kapcsolat, amely elkerüli a határ menti térséget,
- 1b) elkerülés: mindkét országot, s így a határ menti térséget is elkerülő áramlás/kapcsolat,
- 2a) átszelés: az egyik ország határ menti térséghez tartozó részét átszelő áramlás/kapcsolat,
- 2b) átszelés: a határ menti térséget átszelő áramlás/kapcsolat (mindkét érintett ország határ menti térséghez tartozó részét átszeli)

- 3) megközelítés: az egyik érintett ország határ menti térséghez tartozó részének az érintett határszakaszon át történő megközelítése (ide irányuló vagy innen kiinduló, határon átnyúló áramlás/kapcsolat, amelynek nem a szomszédos ország határ menti térséghez tartozó része a célja vagy kiindulópontja).
- 4) megközelítés: az egyik érintett ország határ menti térséghez tartozó részének nem az érintett határszakaszon át történő megközelítése (ide irányuló/innen kiinduló áramlás vagy kapcsolat, amely nem rendelkezik az érintett határszakasz viszonylatában határon átnyúló jelleggel, vagy egyáltalán nem rendelkezik határon átnyúló jelleggel),
- 5) feltárás: a szomszédos országok határ menti térséghez tartozó részeinek elemei közötti kapcsolatok/áramlások.

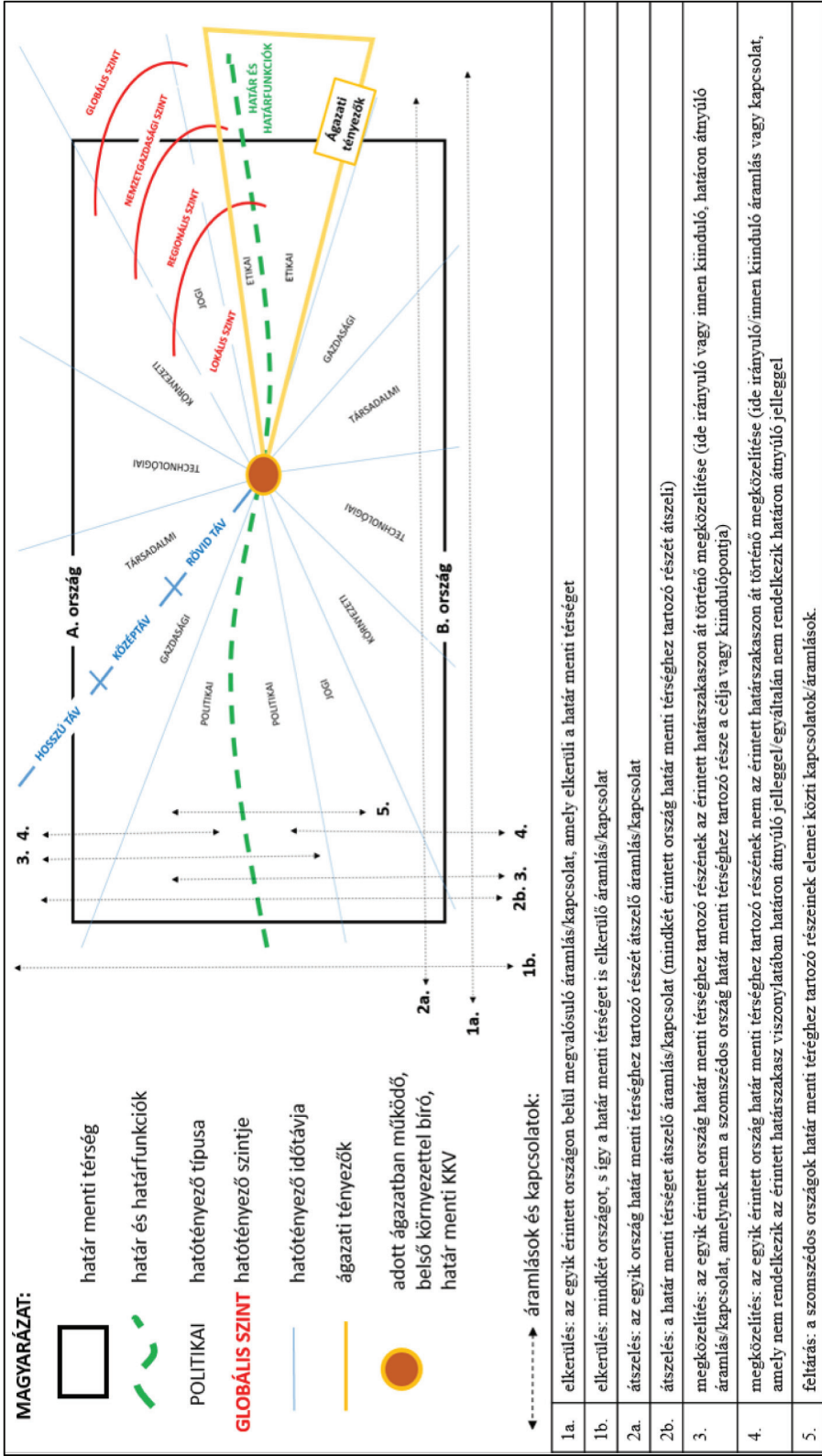
A modell középpontjában egy olyan vállalkozást látunk (narancssárga kör), amely a határ menti térségben található. A vállalkozásra, amely a határ menti térségben található az alábbi tényezők fejthetnek ki hatást:

- a) külső környezeti tényezők (politikai, gazdasági, társadalmi, technológiai, környezeti, jogi, etikai),
- b) ágazati jellemzők.

A tényezők különböző szinteken (piros jelzéssel az ábrán) jelentkezhetnek (globális szint, nemzetgazdasági szint, regionális szint, lokális szint) és különböző időtávokon fejthetik ki hatásukat (rövid-, közép- és hosszú táv), ahogyan azt KOVÁCS (2010) is érzékeltette.

A modell logikája alapján az egyes kapcsolatok intenzitását és irányát a határ jelenléte befolyásolja, s nem csak a két szomszédos ország kapcsolatainak/áramlásainak viszonylatában jelentkezik a határ befolyásoló hatása, hanem adott ország esetében és a határ menti térséghez tartozó országrész viszonylatában is. A határ és funkcióinak megjelenése áramlások/kapcsolatok intenzitásának/irányának/kiindulásnak és céljának megváltozásához vezethet.

1. ábra. A határ menti kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló külső környezeti tényezők modellje
 Forrás: saját szerkesztés a szakirodalmi feldolgozás alapján

A modell a kis- és középvállalkozások versenyképességére ható külső környezet tényezők megnevezés-tagot is tartalmazza, amely nem véletlen, mivel a szakirodalmi feldolgozás eredményeképp a versenyképesség fogalmát olyan *belső feltételek és mozgósítható erők meglétéként azonosítottam, melyekkel eredményesen tevékenykedhet a vállalkozás annak érdekében, hogy körülhatárolt szabályok szerint a versenyben előnyre tegyen szert más szereplőkkel szemben, vagy legyőzze őket.* Esetünkben tehát a vállalkozás a határ közelségéből fakadóan speciális helyzetben lehet, mivel piacai a körülhatárolt szabályok (adottságok) fokozottabban fejthetik ki hatásukat (pl. piacaihoz két eltérő szabályozói környezet, makrogazdasági környezet, stb. tartozhat, határfunkciók érvényesülnek, célpiacának jellemzői sokrétűbbek lehetnek, stb.). Ez befolyásolja azt, hogy miképp kell kialakítania belső működési feltételeit, továbbá melyek lesznek a versenyben fontos erők.

A felállított hipotézisek vizsgálatához kérdőíves kutatási módszert választottam, amely során a határtól 60 km-nél nem messzebb, délnyugatszlovákiai kis- és középvállalkozásokat kérdeztem meg a szintén a szakirodalmi feldolgozás során, azonosított és tényezőcsoportokba (politikai, gazdasági, társadalmi, technológiai, etikai, jogi és környezeti) rendezett 147 tényezőről kialakított megítélésükkel kapcsolatosan. A kérdőívben skálás kérdések segítségével három különböző szempontból kérdeztem rá a tényezőkre:

1. mennyire tartja a vállalkozás fontosnak a tényezőt? (ötfokozatú skála)
2. milyennek ítéli meg a tényező állapotát? (ötfokozatú skála)
3. milyennek ítéli meg a tényező állapotát a határ túloldalán? (jobb, megegyező, rosszabb állapot, vagy nem tudja megítélni)

A leíró jellemzőket a szakirodalmi feldolgozás során kiválasztott kategorizálási lehetőségek szolgáltatták [méret, ágazat, jogi forma, tulajdonos, piac, fennállási időtartam, jelenlegi legfontosabb cél, határátkelőhelytől való távolság].

A kapott eredményeket az 1. táblázatban foglalt statisztikai módszerek segítségével vizsgáltam.

1. táblázat. Az értekezésben felhasznált statisztikai módszerek

Módszerek megnevezése	Felhasználás
Leíró statisztikák (átlagok, szórás)	fontossági sorrendek felállítása
Levene-statisztika	szóráshomogenitás ellenőrzése
Varianciaelemzés (Éta-négyzet)	tényezőcsoportok átlagos fontossági- és állapotértékeinek eltérései közti kapcsolatok megléte és szorosságának megállapítása
Klaszterelemzés hierarchikus (Ward-féle eljárás)	klaszterek optimális számának meghatározása
Klaszterelemzés – nem hierarchikus (K-közép eljárás)	klaszterek kialakítása
Keresztábra-elemzés (és khi-négyzet próba, Cramer-féle együttható)	klaszterek jellemzése, a vállalkozások profiljának felállítása a határspecifikus tényezők átlagos fontossága és állapota szerinti csoportosítása

Forrás: saját szerkesztés

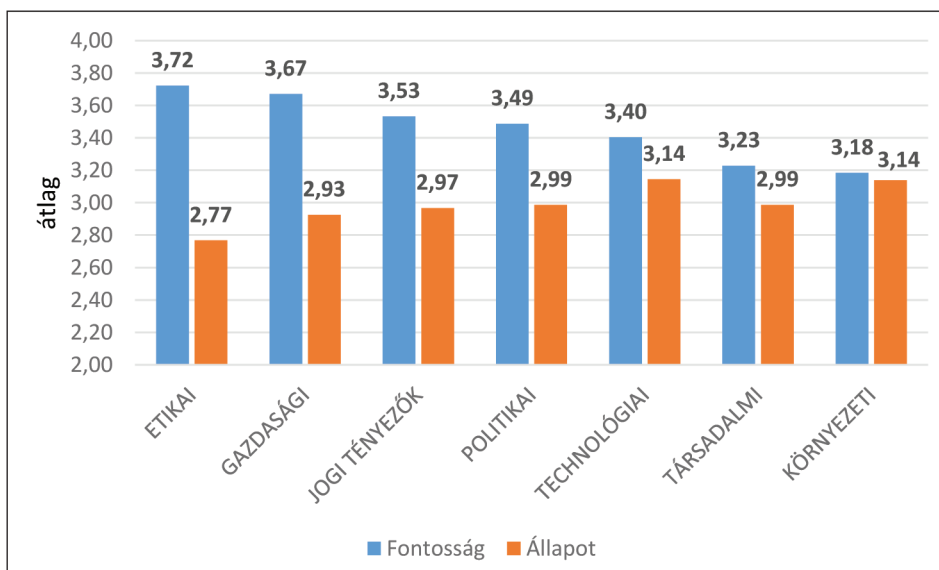
3. EREDMÉNYEK

3.1. A minta összetétele

A kérdőíves kutatást 2015 április hónapjában végeztem, összesen 257 vállalkozás válasza került a mintába. Ágazati szempontból a minta 69,26 %-át a szolgáltatások, 24,90 %-át az ipar, és a fennmaradó 5,84 %-át a mezőgazdaság szektorához sorolható vállalkozások alkották. A mintáról elmondható továbbá, hogy főképp a hazai magántulajdonban lévő vállalkozások (89,90 %), és jogi formájukat tekintve nagyrészt korlátolt felelősségű társasági (49 %) és egyéni vállalkozásként (45,50 %) működő vállalkozások szolgáltatták a válaszokat. A vállalkozások 36,2%-a határt át nem lépő helyi piacot, 21,8%-a régiós piacot (Szlovákiával szomszédos országok), 14%-uk országos piacot, 13,6%-uk európai piacot (nem csak Szlovákiával határos országok), 10,1%-uk helyi, de határt átlépő piacot, míg 4,3%-uk világpiacot jelölt meg piacaként. Méretüket tekintve legnagyobb arányban mikro- és kisvállalkozások alkották a mintát. A határátkelőhelytől vett távolság tekintetében a minta mintegy felét a határtól 20 km-nél közelebb, közel 40 %-át a határátkelőhelytől 20-40 km-es sávban, míg a fennmaradó hányadot (8,90%) a határátkelőhelytől 41-60 km-es sávban telephellyel rendelkező válaszadók tették ki.

3.2. A vállalkozói környezet tényezőinek átlagos fontossága és állapota

A vállalkozói környezet 147 vizsgált tényezőjének átlagos fontossági értéke a megkérdezettek körében 3,45-ös értéket mutatott, míg az átlagos állapotértékek esetében 2,98-as értéket kaptam, s a politikai, gazdasági, társadalmi, technológiai, etikai, jogi, környezeti tényezők csoportjaiba sorolva a tényezőket is rendre az átlagos állapotértékeknél magasabb átlagos fontossági értékek mutatkoztak (ld. 2. ábra). A vállalkozói környezet tényezőcsoportjainak átlagos fontossági és átlagos állapotértékeinek viszonylatában mutatkozni látszik egy olyan tendencia, miszerint a vállalkozások jellemzően átlagosan fontosabbnak ítélik működésük szempontjából azokat a tényezőket, melyek állapotát átlagosan rosszabbra értékeli.

2. ábra. A vizsgált tényezőcsoportok átlagos fontossága és átlagos állapota a vizsgált vállalkozások megítélése szerint
 Forrás: saját szerkesztés a 2015. áprilisi kutatás alapján

A vizsgált 147 tényező esetében az átlagos fontossági és átlagos állapotértékek tekintetében rangsort készítettem. A leginkább fontosnak ítélt tényezők közé a megkérdezett vállalkozások a belföldi fogyasztói kör meglétét és jellemzőit, az alkalmazottak munkamorálját, a telefon- és internet szolgáltatás minőségét és költségeit, jövedelemadó mértékét sorolták, míg a legkevésbé fontosnak működésük szempontjából a lakosság vallásosságát, domborzati viszonyokat, légi közlekedés lehetőségeit, történelmi múlt és szélerősség tényezőket sorolták a megkérdezettek.

A vállalkozói környezet átlagos fontossági és átlagos állapotértékei és a tényezőcsoportok átlagos fontossági és állapotértékei esetében is varianciaanalízis segítségével az átlagértékek közti szignifikánsnak tekinthető eltéréseket kerestem a vállalkozások leíró jellemzőinek függvényében. A mutatkozó szignifikáns kapcsolatok erősségét az Éta-négyzet mutató segítségével vizsgáltam. A varianciaanalízis eredményeképp megállapítottam, hogy a vállalkozásokat leíró jellemzők függvényében az átlagos fontossági értékek esetében több szignifikáns eltérés mutatkozott az átlagértékek esetében,

mint az átlagos állapotértékek vizsgálatánál. A mintába került vállalkozások jobban elkülönültek a külső környezeti tényezőcsoportok fontosságának, mint megítélésének tekintetében. A szignifikáns kapcsolatokat mind az átlagos fontossági, mind pedig az átlagos állapotértékek tekintetében a 2. táblázat szemlélteti. A beazonosított kapcsolatok esetében valamennyi kapcsolat esetében gyenge kapcsolat mutatkozott.

2. táblázat. *Varianciaanalízis segítségével beazonosított átlagértékek közti eltérések az átlagos fontossági és állapotértékek esetében*

	SZIGNIFIKÁNS KÜLÖNBSÉGEK A VARIANCIAANALÍZIS ALAPJÁN	
TÉNYEZŐCSOPORT	ÁTLAGOS FONTOSSÁGI ÉRTÉKEK	ÁTLAGOS ÁLLAPOTÉRTÉKEK
Politikai (22 tényező)	ágazat, jogi forma, vállalkozás piaca, vállalkozás célja	nincs szignifikáns eltérés
Gazdasági (46 tényező)	jogi forma, vállalkozás célja	nincs szignifikáns eltérés
Társadalmi (20 tényező)	ágazat, vállalkozás piaca, működés időtartama, jogi forma	méret, működés időtartama, határátkelőhelytől való távolság
Technológiai (23 tényező)	a vállalkozás piaca	jogi forma, méret, működés időtartama
Környezeti (14 tényező)	jogi forma, vállalkozás célja	nincs szignifikáns eltérés
Jogi (21 tényező)	a vállalkozás piaca, méret	méret
Etikai (8 tényező)	ágazat, vállalkozás piaca	ágazat
Teljes környezet (147 tényező)	a vállalkozás piaca, jogi forma, ágazat, vállalkozás célja	méret, működés időtartama
Határon túli teljes környezet	nem vizsgált kérdéskör	tulajdonos kiléte, vállalkozás piaca

Forrás: saját szerkesztés a 2015. áprilisi kutatás alapján

3.3. A vállalkozói környezet állapotának megítélése a szlovák-magyar határ túloldalán

A vizsgálat további szakaszában a határon túli vállalkozói környezet megkérdozett délnyugat-szlovákiai vállalkozások általi megítélését elemeztem. A „szomszéd füve zöldebbnek bizonyult” azoknak a vállalkozásoknak a körében, akik meg tudták ítélni az egyes tényezők határon túli állapotát. Az egyes tényezők esetében ugyanis a megkérdozettek 22,96 % - 57,98 % közé eső hányada nem tudta megítélni/nem ítélte meg, hogy a tényező állapota rosszabb, jobb, vagy netán megegyezik-e a tényező szlovákiai állapotával.

A választ adó megkérdozettek körében a magyarországi környezetben a leginkább jobbnak ítélték meg olyan tényezők állapotát, mint a hagyományok és tradíciók ápolása, az egyetemek kutatási tevékenysége, a vállalkozók oktatása és képzése, a szakszervezetek hatékonysága, kutatási eredmények használhatósága vagy a nemzetiségi összetétel. A választ adó megkérdozett vállalkozások a határ túloldalának vállalkozói környezetében kedvezőtlenebbnek ítélték a valutaárfolyamok stabilitását, az államadosság mértékét, az országimázst politikai szempontból, a fogyasztási adók mértékét és például a pártatlan politikai döntéshozatalt.

A határ túloldalára vonatkozó átlagos tényezőállapot és tényezőcsoport-állapot tekintetében szintén varianciaanalízis segítségével vizsgáltam az átlagos értékelések közti eltéréseket. E szignifikáns kapcsolatokat szintén a 2. táblázat mutatja.

3.4. A határtényezők megítélése

A vizsgált 147 tényező közül 35 tényezőt választottam ki annak függvényében, hogy eltérés mutatkozik-e esetükben az ország más térségeihez mérten és/vagy közvetlen módon hatással vannak-e a határon átnyúló tényezőáramlásra. E tényezők esetében klaszterelemzés lefolytatásával négy klasztert - vállalkozói csoportot – azonosítottam a tényezők átlagos fontossági és átlagos állapotértékeinek függvényében. A klasztereket keresztábra-elemzés segítségével jellemeztem a szignifikáns jellemzők (khi-négyzet próba)

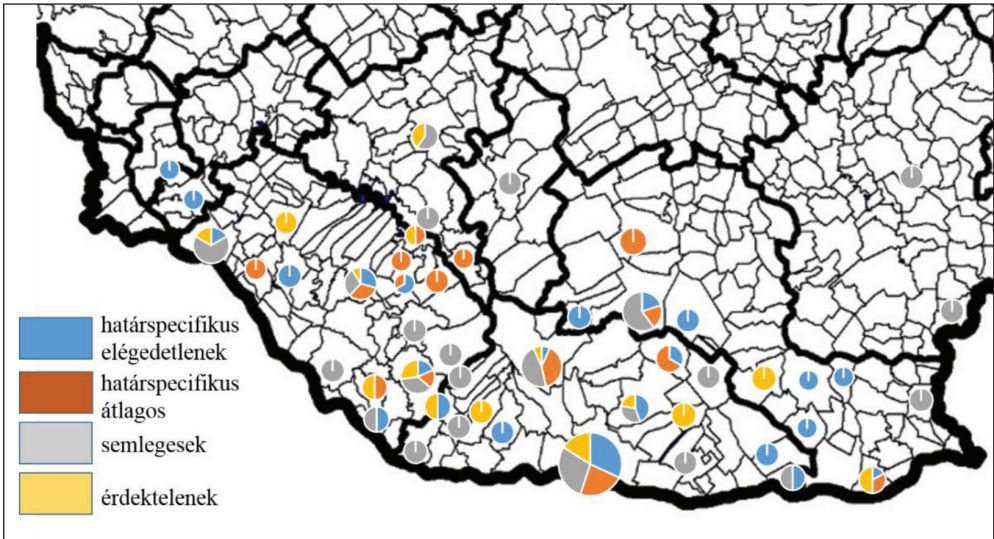
beazonosítására és a kapott kapcsolat erősségének megállapítására (Cramer-féle V mutató számításával). A klasztereket a megkérdezett vállalkozások telephelye alapján térkép segítségével is megjelenítettem (3. ábra)

A klaszterek esetében az eredmények tekintetében a mintára vonatkozóan az alábbi általános jellemzések és klaszter-megnevezések adhatóak:

- a) *„határspecifikus elégedetlenek”* (68 vállalkozás, átlagos fontosság: 3,79, átlagos állapotérték: 2,80): átlagosan inkább fontosak számukra a határtényezők, ám azok állapotával inkább elégedetlenek, főképp ipari és szolgáltatások szektorában működő vállalkozások alkotják, akik határon át nyúló érdekeltséggel is rendelkeznek (határt átlépő helyi piac, régiós piac, európai piac), az értékesítés, piaci részesedés és profit növelésében, továbbá a fogyasztói igények kielégítésében érdekelt vállalkozások alkotják nagy hányadban, akik a határtól 0-40 km távolságban helyezkednek el.
- b) *„határspecifikus átlagosak”* (56 vállalkozás, átlagos fontosság: 4,08, átlagos állapotérték: 3,28): átlagosan fontosak számukra a határtényezők, állapotukat pedig átlagosnak értékelik, a klaszterbe tartozik a mezőgazdasági vállalkozások nagy aránya, s szintén főképp a határon átnyúló érdekeltséggel bíró vállalkozások alkotják (határt átlépő helyi piac, régiós piac, európai piac), s ide tartoznak a piaci helyzet fenntartásában érdekelt vállalkozások is nagy arányban, a távolság a határátkelőhelytől esetükben nem mérvadó.
- c) *„semlegesek”* (vállalkozások száma: 85, átlagos fontosság: 3,32, átlagos állapotérték: 3,10): ez a legnagyobb elemszámú klaszter, amelyben a vállalkozások inkább közömbösek a határtényezők irányában, s állapotukat is átlagosként ítélték meg, a mintából az egyéni vállalkozások nagy aránya tartozik ebbe csoportba, a határon átnyúló érdekeltséggel rendelkező cégek alacsony arányban szerepelnek benne (határt átlépő helyi piac, régiós piac), az indulási szakaszra jellemző fogyasztói igény kielégítést és készpénztermelést legfontosabbnak tekintő, a határátkelőhely közvetlen közelében kevésbé elhelyezkedő vállalkozások tartoznak ebbe a csoportba.

d) „érdektelenek” (vállalkozások száma: 39, átlagos fontosság: 2,68, átlagos állapot: 2,76): a legalacsonyabb elemszámú klaszter, mezőgazdasági vállalkozás nem szerepel ebben a klaszterben, a klasztert jellemzi a határt át nem lépő helyi piacon működő vállalkozások magas aránya, inkább indulási és serdülőkorban lévő vállalkozások alkotják, a határátkelőhelytől vett távolságtól függetlenül.

3. ábra. A vállalkozások határtényezők átlagos fontossági- és állapotmegítélése alapján vett klaszterekbe való tartozása telephelye alapján

*Forrás: saját szerkesztés a 2015. áprilisi kutatás alapján,
térkép forrása: geograf5.webnode.cz*

3.5. A kutatás gyakorlati jelentősége a vállalkozások versenyképességi pozíciójának javítása szempontjából

A kutatási eredményeimmel a vállalkozások versenyképességi pozícióinak javítását szolgáló javaslattételre is lehetőség nyílik. Ennek érdekében projektek megfogalmazását is segítő rendszerező táblázatot készítettem. Gyakorlati használata úgy történhet, hogy valamennyi környezeti tényezőt egyedi elbírálás alá vonunk. A tényezőnként mérlegelendő szempontok a következők:

1. Mely szinten jelentkezik a tényező? (globális, nemzetgazdasági, regionális, lokális)
2. Milyen szinteken fejt ki hatást a tényező? (globális, nemzetgazdasági, regionális, lokális)
3. Milyen időtávon fejt ki hatást a tényező? (rövid, közepes, hosszú)
4. Közvetlenül befolyásolható-e a hatás? (igen, nem)
5. Hatás a vállalkozás működésére (pozitív, közömbös, negatív)
6. Milyen tényező állapota az országban? (jó/nagyon jó, közepes/rossz/nagyon rossz)
7. Milyen tényező állapota a határ túloldalán? (jobb, ugyanolyan, rosszabb)
8. Van-e ágazati sajátosság? (van, nincs)
9. Van-e határ meglétéből fakadó jelleg? (van, nincs)
10. Milyen kapcsolatban áll a beavatkozás más társadalmi alrendszerrel és érintettekkel?

A tíz felsorolt kérdésre adott válasz segítségével adhatunk „helyes választ” egy tényező által kifejtett hatásra. Azt, hogy milyen mértékben kell, vagy milyen sorrendben szükséges foglalkozni a tényezőkkel, azt a fontossági sorrend alapján dönthetjük el, amelyet a vállalkozások megítélése alapján szűrtünk le. A tíz kérdésre adott válaszok alapján keletkező kombinációk révén olyan kimeneteket kapunk, amelyek leírják, hogy milyen jelleggel kell rendelkeznie egy javaslatnak, amelyet a kutatási eredményekre, vagy egyéb nem vizsgált tényezőkre vonatkozóan megfogalmazhatunk (4. táblázat).

4. táblázat. A vállalkozások versenyképességi pozíciójának javítására szolgáló javaslatok megfogalmazását segítő táblázat

KÉRDÉS	VÁLASZOK	HOZZÁJÁRULÁS A JAVASLAT JELLEGÉHEZ
TÉNYEZŐ SZINTJE	globális, nemzetgazdasági, regionális, lokális	megmutatja a tényező keletkezésének szintjét
TÉNYEZŐ HATÁSÁNAK SZINTJE	globális, nemzetgazdasági, regionális, lokális	megmutatja, mely szinteken fejt ki a tényező a hatását, jeli, hogy hol kell rá reagálni/hol lehet alakítani
IDŐTÁV	rövid, közepes, hosszú	megmutatja, hogy meddig tart a hatás, vagy milyen gyorsan kell reagálni, vagy milyen gyorsan gyakorolhat hatást
BEFOLYÁSOL-HATÓSÁG	befolyásolható, nem befolyásolható	elődöl, mit tudunk a tényezővel kezdeni: ha befolyásolható - intézkedés (megszüntetés, javítás, fejlesztés, szemmel tartás stb.), ha nem befolyásolható: hatás erősítése/gyengítése/szemmel tartása
HATÁS	pozitív, semleges, negatív	megmondja, mit kezdünk a tényezővel: ha semleges, akkor szemmel tartjuk, ha negatív, akkor megszüntetjük vagy enyhítjük a hatást, ha pozitív, akkor megtartjuk vagy javítunk rajta
TÉNYEZŐ ÁLLAPOTAA HATÁS SZINTJÉN	jó/nagyon jó vagy közepes/rossz/ nagyon rossz	pontosítja, hogy mit kezdünk a tényezővel
TÉNYEZŐ ÁLLAPOTA A HATÁR TÚLOLDALÁN	jobb, rosszabb, ugyanolyan	esetlegesen versenyleőny vagy versenyhátrány-e a működés során, segít az indoklásban, javaslat megvalósításában érintettek körének behatárolásában, résztvevők megszólításában
ÁGAZATI SAJÁTOSság	van, nincs	minden ágazatot, vagy csak egyes ágazatokat érintő intézkedést kell hozni?
HATÁRSZEREP	van, nincs	figyelembe kell-e venni a határ jelenlétét az intézkedés, javaslat megfogalmazása során?
EGYÉB TÉNYEZŐ	kapcsolat más társadalmi alrendszerekkel, érintettek érdekei, egyéb sajátosságok	más egyéb sajátosságokkal rendelkezik-e a kérdés, melyeket figyelembe kell venni?

Forrás: saját szerkesztés

3.6. Hipotézisek kiértékelése

H1: Feltételezem, hogy a megkérdezettek körében a vállalkozás valamely leíró jellemzőjének [méretének, ágazatának, jogi formájának, tulajdonosának, piacának, fennállási időtartamának, legfontosabb céljának, határtól való távolság] függvényében különbözőség mutatkozik a vállalkozói környezet tényezőcsoportjainak fontossága és állapota tekintetében.

A varianciaelemzés során kapott eredmények *igazolták a hipotézist*, mind a tényezők fontosságának, mind az állapotuk megítélése esetében mutatkoztak szignifikáns eltérések az átlagértékek közt a vállalkozásokat leíró jellemzők függvényében (ld. 2. táblázat).

H2: Feltételezem, hogy a határ jelenlétéből fakadó tényezőket a vállalkozások kiemelten figyelemmel kísérik, s a vállalkozásokat leíró jellemzők [méret, ágazat, jogi forma, tulajdonos, piac, fennállási időtartam, legfontosabb cél, határtól való távolság] függvényében eltérések mutatkoznak fontosságuk és állapotuk tekintetében.

A határrégióban megkérdezett vállalkozások négy csoportját különböztettem meg klaszterelemzés segítségével a határ jelenlétéből fakadó tényezők fontosságának és állapotának megítélése alapján. A hipotézist *részben fogadom el*, a megkérdezett vállalkozások nagy hányada számára voltak fontosak, vagy bírtak átlagos fontossággal a határ jelenlétéből fakadó tényezők, egy csoportjuk azonban inkább átlagosan inkább „nem fontosnak” ítélte őket. A feltételezés részben való elfogadását erősíti az a tény is, hogy a vizsgált tényezők esetében a megkérdezettek jelentős hányada szintén nem tudta megítélni/nem ítélte meg a tényező határon túli állapotát.

H3: Feltételezem, hogy a határ menti elhelyezkedés és működés, az államhatár elválasztó szerepének csökkenése, valamint a „határokat átívelő régió” létrejötte erősíti a kis- és középvállalkozói szektor versenyképességét.

A határok átjárhatóságának növekedése a vizsgált térség vállalkozásai számára egyrészt újabb lehetőségeket hordoz a vállalkozások számára, azonban újabb kihívásokat is jelenthet. A kis- és középvállalkozások sokfélesége az egyes környezeti tényezők állapotának eltérő megítélését is okozza, pl. a valutaárfolyamok ingadozása (az euró forinttal szembeni erősödése) egyes vállalkozások számára olcsóbb beszerzési lehetőséget jelent, míg más vállalkozások számára a fogyasztóik határon túli versenytársaikhoz való átpártolását jelenti. A vállalkozások egy része átlagosan nem is értékelte fontosnak, vagy átlagos fontosságúnak ítélte a határ meglétéből fakadó tényezőket, míg állapotukat tekintve is inkább rossz, vagy átlagos állapotúnak ítélték ezeket a tényezőket. A hipotézist kutatásom eredményei alapján *részben fogadtam el*.

3.7. Új és újszerű tudományos eredmények

(1) A szakirodalmi feldolgozás során több tudományterület ismereteit dolgoztam fel és újszerű módon szintetizáltam és világítottam meg ***a határ menti kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló külső környezeti tényezők modelljében (1. ábra).***

(2) A szlovák-magyar határrégió délnyugat-szlovákiai szakaszán feltártam a vállalkozói környezet tényezőinek:

a) kis- és középvállalkozások általi átlagos fontossági megítélését,

b) kis- és középvállalkozások általi átlagos állapot-megítélését,

c) a megkérdezett kis- és középvállalkozások határ magyarországi oldalára vonatkozó vállalkozói környezet-megítélését.

(3) A kérdőíves megkérdezés során vizsgált vállalkozások esetében ***eltéréseket mutattam ki a vállalkozói környezet tényezőcsoportjainak átlagos fontossági értékelése és átlagos állapotértékelésének*** tekintetében a Duna mentén elterülő szlovák-magyar határrégió délnyugat-szlovákiai szakaszán működő kis- és középvállalkozások leíró jellemzői alapján képzett csoportjainak viszonylatában.

(4) A határ jelenlétéből fakadó vállalkozói környezet tényezőinek esetében ***a vállalkozások négy csoportját azonosítottam be és jellemeztem a határ jelenlétéből fakadó tényezők átlagos fontossági- és állapot-megítélésének függvényében.***

(5) ***A stratégiai szemléletmódban való gondolkodás jegyében egy javaslattétel-megfogalmazást segítő, 10 szempontot (tényező szintje, tényező hatásának szintje, időtáv, befolyásolhatóság, hatás jellege, tényező állapota, tényező állapota a határ túloldalán, ágazati sajátosság, határszerep, egyéb tényező) figyelembe vevő táblázatot*** alakítottam ki a határrégió kis- és középvállalkozói szektora helyzetének javítására.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Értekezésemben a kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló külső környezeti tényezők fontosságával, állapotával és a magyarországi vállalkozói környezet délnyugat-szlovákiai kis- és középvállalkozások általi megítélésének vizsgálatával foglalkoztam. Az értekezésem során a stratégiai szemléletmódban és rendszerszemléletben való gondolkodást szem előtt tartva közelítettem meg a kutatási problémát.

Értekezésem eredményeképpen meggyőződtem arról, hogy a kis- és középvállalkozások szektora heterogén csoport és egyes leíró jellemzőik függvényében eltérő módon ítélik meg a vállalkozói környezetet alkotó tényezők/tényezőcsoportok fontosságát és állapotát, s ugyanez tapasztalható a határ jelenlétével közvetlen összefüggésben jelentkező tényezők esetében is. A határ jelenléte és a határ szerepének változása a különböző tényezőáramlásokra, áramlások irányára, a régióban kialakuló kapcsolatokra és ezáltal a határrégióban működő kis- és középvállalkozások eredményességére is hatással van, így a szektor helyzetét javítani szándékozó javaslatok megfogalmazásánál a határ, de a határ túloldala vállalkozói környezetének állapota is figyelembe veendő szempontként kell, hogy szerepeljen.

A témában a kutatás több irányban is tovább folytatódhat, ilyenek lehetnek összehasonlító kutatás lefolytatása a határrégió magyarországi részén működő vállalkozások megítélésével, ágazati beszűkítés, más határ menti térségek vizsgálata, a kutatás időbeli megismétlése vagy a külső környezeti tényezők tényezőcsoportonkénti/tényezőkénti vizsgálatai.

5. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

5.1. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Tudományos folyóiratban megjelent cikkek

a) Külföldi folyóiratban megjelent

1. **Antalík, I.** – Juhász, T. – Madarász, I. – Poór, J. – Szabó, I. (2014): A magán és az állami szervezetek hozzáállása az atipikus foglalkoztatáshoz válság idején [Attitudes of privately and publicly owned organizations towards atypical employment in crisis time] In: Selye e-studies, 5 (2), pp. 29-37., ISSN 1338-1598
2. Poór, J. - **Antalík, I.** - Kollár, P. - Alas, R. - Szabó, K. - Kerekes, K. – Slavic, Á. (2014): Üzleti etika - fókuszban észak-dél és közép-kelet-európai összehasonlítások In: Selye e-studies, 5. (1), pp. 51-61., ISSN 1338-1598
3. Poór, J. – Juhász, T. – **Antalík, I.** – Madarász, I. – Szabó, I. – Tamás, G. (2013): Traditional and Atypical Employment in Light of Empirical Data In: Journal of Engineering Management and Competitiveness, Vol. 3, no. 2 (2013), pp. 50-55, ISSN 2217-8147
4. Poór, J. - Slavic, A. - Slocinska, A. - Kerekes, K. - Zaharie, M. - Ferencikova, S. - Vanhala, S. - Alas, R. - **Antalík, I.** - Berber, N. – Kollár, P. (2013): International research results on business ethics position - idealism and relativism in seven European countries In: Managerial challenges of the contemporary society, Vol. 6., pp. 29-34. ISSN 2069-4229
5. **Antalík, I.** - Juhász T. – Madarász, I. – Poór, J. – Szabó, I. - Pinnel P. (2013): Traditional and atypical employment in light of empirical data atypical employment - focus Hungary In: Managerial challenges of the contemporary society, Vol. 5, pp. 1-5., ISSN 2069-4229
6. Fekete, P. - **Antalík, I.** (2012): A “KAP” támogatási rendszerének reformja. In: Acta Oeconomica Universitatis Selye, pp. 71-80. o. ISSN 1338-6581

b) Magyarországi folyóiratban megjelent

1. **Antalík, I.** – Juhász, T. – Madarász, I. – Poór, J. – Szabó, I. – Tamás, G. (2014): Az atipikus foglalkoztatás gyakorlata szlovákiai és magyarországi munkavállalók körében (empirikus vizsgálat alapján). In.: Munkaügyi Szemle, 58. (I.), pp. 34-44., ISSN 0541-3559
2. **Antalík, I.** – Dócs, A. (2013): A szociális vállalkozások és az inkluzív piac szerepe a hátrányos helyzetű régiók felzárkóztatásában In: Munkaügyi Szemle. 57 (III.), pp. 63-71. ISSN 0541-3559
3. **Antalík, I.** (2011): A kis- és középvállalkozói szféra fejlődése és jellemzőinek alakulása Szlovákiában In: A virtuális intézet Közép-Európa kutatására: Vezetéstudományi szám, III. (1-2.), pp. 333-341., ISSN 2062-1396.

Tudományos publikációk (könyvek, könyvrészletek, kutatási jelentések)

1. Juhász, T. - Poór, J. - **Antalík, I.** (2014): Possible employment solutions in the economic crisis in Hungarian organisations in the light of empirical research. In: Illés, B. Cs. – Dunay, A. – Slocinska, A. (szerk.): New Trends in Management in 21st Century, Czestochowa, pp. 52-60., ISBN 978-83-63500-78-8
2. **Antalík I.** – Dús, M. – Gábríelné, T. Gy. – Gösi, M. – Horbulák, Zs. – Juhász, T. – Kollár, Cs. – Kovács, I. É. – Madarász, I. – Mihály, N. – Poór, J. – Strázovská, H. – Strázovská, G. – Szabó, I. – Szabó, K. – Vinogradov, Sz. (2014): Foglalkoztatás – atipikus foglalkoztatás a magyar szlovák határ mentén Komárno-Komárom és Párkány-Esztergom térségében, SJE GTK – SZIE Gödöllő, 225 p., ISBN 978-80-8122-116-3
3. **Antalík, I.** (2013): Versenyképesség és vállalkozói környezet - trendek és folyamatok Szlovákiában In: A falutípológiától a marketingföldrajzig: tanulmányok Sikos T. Tamás tiszteletére, SZIE GTK RGVI, pp. 9-24., ISBN 978-963-269-364-4.

4. **Antalík I.** – Juhász, T. – Kovács, I. É. – Madarász, I. – Poór, J. – Szabó, I. (2013): Foglalkoztatás és atipikus foglalkoztatás Komárom-Komárno térségében, Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, 256 p., ISBN 978-80-8122-079-1
5. **Antalík, I.** – Poór, J. – Vozák, E. (2013): Foglalkoztatás és foglalkoztatási formák: Magyarország – Szlovákia, Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Komárno, 77 p., ISBN 978-80-8122-081-4
6. **Antalík, I.** (2010): A kis- és középvállalati (KKV) szektor helyzete Komárom-Komárno térségében In: Sikos, T. T. – Tiner, T. (szerk.) (2010): Cégek célkeresztben: Vállalkozások a szlovák-magyar határ mentén. Komárno: SJE – SJE Kutatóintézete, pp. 81-107., ISBN 978-80-89234-89-9

Konferencia kiadványban megjelent publikációk

a) Külföldi konferencia kiadványában megjelent

1. Poór, J. - Kovács, I. – **Antalík, I.** - Szabó, I. - Juhász, T. - Horbulák, Zs. – Gábríelné, T. Gy. - Vinogradov, Sz. - Strážovská, H. - Dús, M. – Kollár, Cs. (2015): Employment and Atypical Employment in Slovakia and Hungary in 2013 and 2014 – Empirical Research. In: Krajčík, D. (szerk.): Central and Eastern Europe in the Changing Business Environment 15th International Scientific Conference, (Proceedings), Praha-Bratislava, Ekonóm, pp. 218-236., ISBN 978-80-225-4085-8
2. **Antalík, I.** – Lelkes, G. (2014): Határ menti térségekben működő kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők az idegenforgalomban In: Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho 2014 : “Vzdelávanie a veda na začiatku XXI. storočia” - Sekcia ekonomických vied, Selye János Egyetem, Komárno, pp. 52-60., ISBN 978-80-8122-105-7
3. Poór, J. – Juhász, T. – **Antalík, I.** – Madarász, I. – Szabó, I. – Tamásová, G. (2013): Traditional and atypical employment in light of empirical data In: III. International Symposium Engineering Management and Competitiveness: EMC2013, Zrenjanin, pp. 23-28., ISBN 978-86-7672-202-0

4. Poór, J. - Ferencikova S. – Vanhala, S. – Alas, R. – Slavic, A. – **Antalík, I.** – Kerekes, K. – Zaharie, M. – Kollár, P. (2013): “Business Ethics - Focus on North and South and Central-Eastern European Comparisons” In: “Management Challenges in the 21st Century”, Bratislava, pp. 26-34., ISBN 978-80-89306-20-6
5. **Antalík I.** - Poór, J. - Szabó, I. – Juhász, T. (2013): A magyar és a szlovák szervezetek véleménye a válságról és annak hatásairól a foglalkoztatásban empirikus kutatás alapján In: A Komáromi Selye János Egyetem Tudományos Konferenciájának Tanulmánykötete: „Új kihívások a tudományban és az oktatásban“, Komárno, pp. 12-21., ISBN 978-80-8122-074-6
6. **Antalík, I.** (2012): A versenyképesség fogalmának értelmezése a szakirodalomban In: Mura – Rózsa (szerk.): Podnikanie v konkurenčnom prostredí: Zborník príspevkov, Komárno, pp. 14-25., ISBN 978-80-8122-025-8
7. **Antalík, I.** (2012): Innovációs kultúra a kis- és középvállalkozásoknál egy Zselíz és Isaszeg kisvállalkozóinak körében elvégzett felmérés tükrében In: “Társadalmi-gazdasági kihívások a határ menti térségekben”, Komárno, pp. 68-73., ISBN 978-80-8122-027-2
8. **Antalík, I.** (2011): Kis- és középvállalkozások helyzete, trendjei, támogatási rendszere Szlovákiában In: Csata-Elek (szerk.): Gazdasági válság - regionális kitekintés, Csíkszereda, pp. 319-327., ISBN 978-606-8052-51-9
9. **Antalík, I.** (2011): A kis- és középvállalkozások trendjei és folyamatai Szlovákiában In: “A tudomány és az oktatás a tudásközpontú társadalom szolgálatában”: III. Nemzetközi Tudományos Konferencia SJE, Komárno, pp. 773-781., ISBN 978-80-8122-017-3
10. **Antalík, I.** (2010): Formy a črty využívania podpory sektora MSP v okresoch Komárno a Rimavská Sobota. In: Sborník příspěvku: III. Mezinárodní vědecké konference doktorandu a mladých vědeckých pracovníku. Opava, pp. 27-35., ISBN 978-80-7248-620-5

11. **Antalík, I.** - Kiss, A. (2010): A kis- és középvállalkozások támogatási formái és kihasználtságuk jellemzői a Komáromi és Rimaszombati járásokban In: Szellemi tőke, mint versenyelőny: avagy a tudásmenedzsment szerepe a versenyképességben, Komárno, pp. 54-67., ISBN 978-963-216-270-6

b) Magyarországi konferencia kiadványában megjelent

1. Poór, J. – Juhász, T. – Madarász, I. – Horbulák, Zs. – Szabó, I. – **Antalík, I.** – Kovács, I. É. – Dús, M. – Gábríelné, T. Gy. – Vinogradov, Sz. – Muataz, F. M. – Kollár, Cs. (2015): Examination of the attitudes towards atypical employment from the perspective of Slovak and Hungarian unemployed In: Dunay, A. (szerk.): Proceedings of the 5th International Conference on Management 2015: Management, Leadership and Strategy for SMEs' Competitiveness, Szent István Egyetemi Kiadó, Gödöllő, pp. 214-219. ISBN 978-963-269-492-4
2. **Antalík, I.** - Šeben, Z. (2014): A versenyképesség és a vállalkozói környezet kérdései Szlovákiában In: 5. Báthory - Brassai Konferencia: "Kárpát-medencei (magyar) versenyképesség". - Budapest: Óbudai Egyetem, pp. 15-24, ISBN 978-615-5460-38-8
3. **Antalík, I.** – Juhász, T. – Poór, J. (2014): Attitudes of Privately and Publicly Owned Organizations towards Atypical Employment in Crisis Time In: Alexandra Vécsey (szerk.): Management, Enterprise and Benchmarking In the 21st Century: Volume of Management, Keleti Károly Faculty of Business and Management, Óbuda University, Budapest, pp. 185-194., ISBN 978-615-5460-06-7
4. **Antalík, I.** (2013): A KKV-szektor finanszírozásának jellemzői - eszközök, trendek, szlovákiai sajátosságok In: VIII. KHEOPS Tudományos Konferencia, "Sokszínűség a közgazdaságban", Mór, pp. 4-14., ISBN 978-963-897790-8

5. Poór, J. - **Antalík, I.** – Kollár, P. – Alas, R. – Szabó, K. (2013): Üzleti etika - Fókuszban észak-dél és közép-kelet-európai összehasonlítások In: Bizalom és etika a társadalmi és gazdasági életben: Szimpózium, 2013. május 15., Óbudai Egyetem, pp. 27-40., ISBN 978-963-08-5685-0
6. **Antalík, I.** – Szabó, I. (2012): A munkaerő-piaci folyamatok és a gazdasági szerkezet változásai Dél-Szlovákia járásaiban 2001-2010 között In: Aktuális gazdasági és társadalmi attitűdök Magyarországon: VII. Kheops Tudományos Konferencia előadaskötet, Mór. pp. 54-62., ISBN 978-963-87553-9-1
7. **Antalík, I.** (2011): A kis- és középvállalkozások szektorának trendjei Szlovákiában a rendszerváltástól napjainkig In: VI. KHEOPS Tudományos Konferencia: Paradigma- és stratégiaváltási kényszer a gazdaságban, pp. 400-409., ISBN 978-963-87553-8-4

Szakkönyv, szakkönyv-részlet, egyetemi jegyzet

1. **Antalík, I.** (2012): Bevezetés a kis- és középvállalkozások gazdaságtanába. Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, p. 80., ISBN 978-80-8122-038-8
2. **Antalík, I.** (2012): Kis- és középvállalkozások menedzsmentjének alapjai Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, p. 90, ISBN 978-80-8122-037-1
3. **Antalík I.** – Strážovská, H. – Strážovská, L. – Sirotková, A. (2008): Malý a stredný podnikateľ: A kis- és középvállalkozó. Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, (2008), p. 153-201., ISBN 978-80-89234-56-1

5.2. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ NEM KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Tudományos folyóiratban megjelent cikkek

1. Szabó, I. – **Antalík, I.** (2008): A Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Karának fejlődési folyamata és fejlesztési lehetőségei In: Fórum Társadalomtudományi Szemle. 10. (4) pp. 147-157., ISSN 1335-4361

Konferencia kiadványában megjelent publikáció

1. **Antalík, I.** (2014): Dél - Szlovákia járásainak demográfiai helyzete és trendjei In: IX. KHEOPS előadaskötet: Szervezetek és vállalatok aktuális kérdései, Mór: KHEOPS Automobil-kutató Intézet, p. 5-16. ISBN 978-963-89779-2-2

Szerkesztés

1. **Antalík I.** (2013) (szerk.): Foglalkoztatás és foglalkoztatási formák: Magyarország – Szlovákia, Selye János Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Komárno, 77 p., ISBN 978-80-8122-081-4
2. **Antalík I.** – Szabó, I. (2012) (szerk.): Társadalmi-gazdasági kihívások a határ menti térségekben - Tanulmánykötet, SJE GTK – MÜTF, Komárno, 215 p., ISBN 978-80-8122-027-2
3. **Antalík I.** – Szabó, I. (2012) (szerk.): Társadalmi-gazdasági kihívások a határ menti térségekben - Absztraktkötet, SJE GTK – MÜTF, Komárno, 40 p., ISBN 978-80-8122-028-9
4. Sikos, T. T. - **Antalík, I.** - Szalai, P. (2010) (szerk.): Szellemi tőke, mint versenyelőny: avagy a tudásmenedzsment szerepe a versenyképességben, SJE GTK – Lifelong Learning Alapítvány – Harsányi János Szakkollégium, Komárno, 1200 p., ISBN 978-963-216-270-6

Egyéb publikációk

1. Andrásy, Zs. – **Antalík, I.** – Bődök, K. és mtsai. (2014): Baross Gábor Terv: Dél-Szlovákia/Felvidék regionális gazdasági fejlesztési terve. Szlovákiai Magyar Közgazdász Társaság, Győr, ISBN 978–80–971604–7-0.
2. **Antalík, I.** – Szabó, I. (2014): Applying information and communication Tools in teaching economics-related subjects (abstrakt) In: Modern education in the renewable energies for the Visegrad region, February, 9 - February, 11, 2012, Podkylava, Slovakia, p. 9., ISBN 978-80-552- 0800-8.

6. KUTATÁSOK JEGYZÉKE

1. *Pályázat kiírója:* International Visegrad Fund
Projekt kategóriája: IVF – Cross-border cooperation
Projekt vezetője: Dr. Poór József
Projekt időtartama: 2013. július – 2014. december
Intézmény: Szent István Egyetem, Gödöllő – Selye János Egyetem, Komárom
Projekt megnevezése: Employment – atypical employment in cross-border areas of Hungary and Slovakia
2. *Pályázat kiírója:* Közösen a Jövő Munkahelyeiért Alapítvány Kutatói pályázata
Projekt száma: KJM 33022
Projekt vezetője: Dr. Poór József
Projekt időtartama: 2012. szeptember – 2013. szeptember
Intézmény: Szent István Egyetem, Gödöllő
Projekt megnevezése: Helyzetfeltáró kutatás az atipikus foglalkoztatási formák, a nem piaci jellegű foglalkoztatás és a határon átnyúló együttműködés foglalkoztatottság növelő alkalmazására Komárno-Komárom térségében
3. *Pályázat kiírója:* Szlovák Köztársaság Kormányhivatala
Projekt száma: KNM-584/2013/1.1.10
Projekt vezetője: Antalík Imrich
Projekt időtartama: 2012. január 1. – 2013. december 31.
Projekt megnevezése: Situácia a východiská maďarskej menšiny na Slovensku z ekonomického hľadiska, výskum a analýza (A magyar kisebbség helyzete és kitörési lehetőségei Szlovákiában gazdasági szempontból, kutatás és elemzés)
4. *Pályázat kiírója:* MTA DOMUS szülőföldi ösztöndíjprogram
Kutatás időtartama: 2013.október 1. – 2014. március 31.
Kutatási téma: Kis- és középvállalkozások versenyképességét befolyásoló tényezők vizsgálata a határmenti térségekben